Rusya, Türkiye'nin projelerine set koyuyor

Moskova'dan soğuk tavır

Enerji konusunda ABD ile ortak adımlar atan Türkiye'nin projeleri Rusya tarafından ciddi biçimde engelleniyor. Moskova, Ankara'nın gerçekleştirilmesi gittikçe zorlaşan Nabucco için Irak ve İran'dan kaynak bulma çabalarına da, yeni anlaşmalar imzalayarak set koyuyor. Rusya'nın Almanya ile Kuzey, Bulgaristan, Yunanistan ve İtalya ile yaptığı Güney Akım anlaşmaları, Türkiye'nin projelerinin gerçekleşme şansını hergün azaltıyor.

Mahmut GÜRER

ANKARA - Rusya, Avrasya'daki enerji egemenliğini Türkmenistan ve Kazakistan ile yaptığı anlaşmaların ardından kesinleştirirken, dünya enerji piyasasındaki yerini de hızla sağlamlaştırmaya çalışıyor. Moskova'nın bu çabası, Türkiye'nin "**enerji köprüsü olma"** yolunda attığı adımların da büyük sıkıntı içerisine düşmesine neden oluyor.

Rusya'nın Türkmen ve Kazak doğalgazının Avrupa'ya satma yetkisini alması, Ankara'yı Türkiye-Avrupa Birliği Doğalgaz Boru Hattı Projesi (Nabucco) konusunda büyük sıkıntıya sokarken, Ankara yeni arayışlar içine girdikçe Moskova'nın tepkisinin daha da şiddetlenmesini sağladı.

Türkiye Nabucco için yakın süreçte İran ve Irak doğalgazını kullanacağını açıkladı. Bu sürecin ardından ise Rusya farklı bir yol izlemeye başladı. Nabucco'ya ortak olan ülkeler, birer birer Rusya tarafından hazırlanan Kuzey ve Güney Akım Projesi'ne dahil oluyor.

Moskova, son 1 yıl içerisinde kendi anakarası ile Almanya'yı Baltık Denizi'nin altından bağlayacak olan Kuzey Boru Hattı, Bulgaristan ve Yunanistan'dan geçecek Güney Akım ve Burgaz-Dedeağaç Boru Hattı gibi projelere imza attı. Türkmenistan ve Kazakistan ile de bu ülkelerin şu anda çıkardıkları tüm petrol ve doğalgazın Rusya üzerinden satılmasına ilişkin anlaşmalar da 2007'nin Aralık ayında imzalandı.

Bu durum özellikle Türkmen doğalgazını kullanmayı planlayan Türkiye'nin Nabucco Projesi'nin tamamen çökmesine neden oldu. Moskova'nın bir darbesi de, Güney Akım adı verilen hat ile geldi.

Adını İtalyan besteci **Guiseppe Verdi**'nin bir operasından alan Nabucco projesi ile Hazar doğalgazının Türkiye üzerinden- Rusya devre dışı bırakılarak, -Bulgaristan, Romanya, Macaristan,Avusturya ve Almanya güzergahını izleyerek- Avrupa'ya taşınması öngörülüyordu. Ancak Avrupa'nın doğalgaz konusunda yüzde 50 oranında bağımlı olduğu Moskova, Avrupa'ya Nabucco'dan çok daha cazip bir fırsat sundu. Rusya'nın Güney Akım projesi ile ucuz ve Birinci elden doğalgaz sağlayacağı garantisini vermesiyle, Nabucco'nun ortaklarından olan Bulgaristan ile ilk, Macaristan ve Sırbistan ile de daha sonra Güney Akım anlaşması imzalandı. Bu Nabucco'nun çok ciddi bir darbe daha almasına neden oldu. Rusya böylece, enerji konusunda 2002 yılında stratejik ortak ilan ettiği Türkiye'nin de elini tamamen boşaltmış oldu.

2. Mavi Akım

Rusya'nın bu politikasının bir diğer nedeni ise, 2. Mavi Akım Projesi'nin Türkiye tarafından, reddedilmesi. Yıllık yaklaşık 12-14 milyar metreküp doğalgaz taşıyan Mavi Akım'ın bir eşi olacak hat, doğalgaz fiyatlandırması nedeniyle Türkiye tarafından geçtiğimiz yıl iptal edilmişti. Rusya'nın Nabucco'ya katılımını sağlayacak olan bu projenin iptalinin ardından ise, Rusya ilk önce İtalya, daha sonra da Yunanistan ile Güney Akıma ilişkin anlaşmayı imzalamıştı.

Irak petrolü Moskova ve Ankara

Türkiye ile Rusya'nın enerji alanında yakın süreçte karşı karşıya kalacağı bir başka konu ise Irak petrolü olarak görülüyor. Moskova, Kürt bölgesel yönetimi ile şimdiye kadar birçok anlaşma yaparken, Ankara ise, yeni petrol yasasının çıkması ile fesih olacak anlaşmaların ardından bölgede atağa geçmeyi bekliyor. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) ise Irak ile Türkiye arasında geçtiğimiz Aralık ayında gerçekleştirilen doğalgaz mutabakatı kapsamında bölgeye yeni bir doğalgaz boru hattı yapmaya çalışıyor.

Ancak şimdiden bölgeye ciddi yatırımlar yaptığı belirtilen Gazprom'un hattın yapılmaması konusunda ciddi çaba gösterdiği belirtiliyor. Bunun nedeni ise, Türkiye-Irak doğalgaz boru hattının yapılması durumunda Nabucco'ya kaynak bulunacak olması.

Nabucco'ya kaynak

Türkiye ise, Nabucco'nun halen gerçekleştirilebileceğini düşünüyor. Özellikle İran ile yapılan ancak anlaşmaya çevrilemeyen doğalgaz mutabakatı ile Irak'tan alınacak doğalgaz bu konuda yetkililerin umutlanmasına neden oluyor. Türkiye 2012 yılı itibariyle İran'a yapacağı yatırım ile birlikte yılda 30 milyar metreküp doğalgaz almayı planlıyor. Irak'tan ise en erken 2015 yılında aynı miktarda doğalgazın gelebileceği kaydediliyor. Tüm bunlara karşın, Ankara'nın halen Avrupa'ya Güney ve Kuzey Akım'dan daha ucuz doğalgaz sağlayıp sağlayamayacağı konusu büyük bir sorun teşkil ediyor. Rusya hem Güney, hem de Kuzey akım hatlarında doğalgaz fiyatlandırmasını açıklamıyor. Ankara bu fiyatı bin metreküp başına yaklaşık 190-200 dolar olarak hesaplıyor. Rusya doğalgazı Avrupa'ya şu anda kullanılan Batı Hattı'ndan yaklaşık 260 dolara satıyor.

Türkiye ise Nabucco'yu gerçekleştirirse, fiyatın 160-180 dolar arasında olacağını hesaplıyor. ■

Rusya'nın by-pass projeleri

Güney Akım Doğalgaz Hattı

İtalyan Eni ve Rus enerji devi Gazprom'un ortak projesi. Yunanistan da projede yer alacağını açıkladı. Projeye göre, Rus doğalgazı Karadeniz'den geçirilerek Bulgaristan'dan Avrupa'nın kuzeyi ve güneyine ulaştırılacak. 900 kilometrelik boru hattı, deniz seviyesinin 2 bin metre altından döşenecek. Yaklaşık 10 milyar dolara malolacağı tahmin edilen 3 bin 200 kilometrelik hattın 2010'da tamamlanması öngörülüyor.

Kuzey Akım Doğalgaz Hattı

Her yıl 55 milyar metreküp gaz taşıyacak Grayazevets-Vıborg boru hattının, Baltık Denizi'nin tabanından geçmesi planlanıyor. Rusya'nın daha önce Karadeniz'in tabanından geçirdiği Mavi Akım Doğalgaz Boru Hattı tecrübesinden sonra, şimdi hazırlanan proje de Almanya'ya hiçbir ülkeden geçmeyen bir boru hattı döşemesine olanak sağlayacak. Bin 200 km uzunluğundaki boru hattının 2010'da faaliyete geçmesi planlanıyor. Projede yüzde 51'lik hisseye Rus Gazprom şirketi sahip olurken, geri kalan yüzde 49'luk hisseyi Alman BASF AG. ve E.On Ruhr Gas şirketleri eşit olarak paylaşıyor. Polonya, Baltık Ülkeleri, Beyaz Rusya ve Ukrayna'dan geçen halihazırdaki rotayı devre dışı bırakacak olan Baltık hattı, bu ülkeleri geçiş ücreti almaktan mahrum bırakacağı gibi, yine bu ülkelerin Rusya'ya karşı zaman zaman kullandığı bir baskı unsurunu da ellerinden alacak.

Türkmenistan-Kazakistan Doğalgaz Hattı

Anlaşmaya göre Türkmenistan Rusya arasındaki 10 yıllık eski doğalgaz boru hattı, 2008 yılı sonuna kadar yenilenecek ve kapasitesi arttırlacak. Şu anda 10.5 milyar metreküp gaz taşıyabilen boru hattı, rehabilitasyonun ve yanına yeni bir hat eklenmesinden sonra 2012 yılında 22 milyar metreküplük kapasiteye ulaşacak. Proje, Hazar'ın Türkmenistan kıyısı boyunca 360 kilometrelik boru hattı kurulmasını, Kazak topraklarında yapılacak 150 kilometrelik hattın ise var olan Orta Asya Gaz Merkezi Boru Hattı'na bağlanmasını öngörüyor. Projeye yakın süreçte.Özbek doğalgazının da katılması böylece yıllık miktarın yaklaşık 40 milyar metreküpe çıkması öngörülüyor.

Burgaz Dedeağaç Petrol Hattı

Burgaz Dedeağaç petrol boru hattı, 1 metre çapında ve 288 kilometre uzunluğunda olacak. Hattın 127 kilometresi Yunan, 161 kilometresi Bulgar topraklarından geçecek. Boru hattı yıllık 50 milyon ton taşıma kapasitesine sahip olacak. Boru hattını inşa edecek şirketin hisselerinin yüzde 51'i Rus, yüzde 24.5'i Bulgar, yüzde 24.5'i Yunan tarafına ait. Yunanistan ve Bulgaristan hattan nakledilen petrolün tonundan 1'er dolar gelir elde edecek. Proje dahilinde Burgaz limanında 450 bin merterüp, Dedeağaç'ta da 600 bin metreküp kapasiteli depolama tesisleri inşa edilecek. Ege'de, Dedeağaç'tan tankerlere petrol yüklenmesi için kıyıya 8 mil mesafede bir yükleme tesisi yapılacak. Bu hat, Türkiye'nin Ceyhan'ı petrol limanı haline getirmesine büyük darbe vuracak. ■